

Univerzitet u Novom Sadu

Fakultet tehničkih nauka Odsek za računarsku tehniku i računarske komunikacije

Linuks u ugrađenim sistemima i razvoj rukovalaca

Razvoj ugrađenih sistema

Sadržaj

- Razvoj ugrađenih sistema
 - Alati za prevođenje za drugu platformu
 - Emulatori
 - Razni alati
 - Busybox
 - http i ssh poslužioci
 - U-boot

Alati za prevođenje za drugu platformu

Obezbeđivanje alata za prevođenje

- Samostalno pravljenje alata za unakrsno prevođenje
 - Težak i naporan zadatak
 - Može da traje danima ili nedeljama!
 - Treba naučiti dosta detalja, mnogo odluka
 - ❖ Potrebna su kernel zaglavlja i izvorni kod C biblioteka
 - ❖ Potrebno je poznavanje trenutnih gcc problema i zakrpa
- Preuzmanje prevedenog alata za prevođenje
 - Prednost: najjednostavnije i najzgodnije rešenje
 - Mane: ne postoji mogućnost za fina podešavanja alata prema potrebama
 - Treba se uveriti da pronađeni alat odgovara zahtevima

Alati za prevođenje sa uClibc bibliotekom

- http://free-electrons.com/community/tools/uclibc
- Pokreću se na i386 arhitekturi
- Podržane platforme
 - Arm, armeb, i386, m68k, ppc, mips, mipsel, sh

Alati za prevođenje za specifičnu platformu

- ARM
 - Code Sourcery (podržava GNU/Linuks, EABI i uClinux)
 - http://www.codesourcery.com/gnu_toolchains/arm
 - Dostupni i alati koji se pokreću na Windows platformama

- MIPS
 - http://www.linux-mips.org/wiki/Toolchains/

Alati za generisanje prevodioca

Buildroot

- http://buildroot.uclibc.org/
- Sistem za prevođenje zasnovan na make-u
- Generiše alate za prevođenje sa uClibc bibliotekom ili čitave korenske sisteme datoteka

Crosstool

- http://www.kegel.com/crosstool/
- Sistem za prevođenje zasnovan na skriptama
- Generiše alate za prevođenje sa glibc bibliotekom
- Dobavlja izvorni kod i primenjuje zakrpe

Pravljenje korenskog sistema datoteka pomoću buildroot-a

- Podržava većinu arhitektura
- Automatski dobavlja izvorne kodove, primenjuje zakrpe i instalira programe koji su mu potrebni
- Pored korisničkih programa može da prevede većinu standardnih, često korišćenih programa
 - BusyBox, bzip2, Cairo, dbus, Dillo, DirectFB, Dropbear, lighthttpd, Python, Qtopia4, sqlite, thttpd, tinyX, xorg...
- Veoma lak za korišćenje
 - make menuconfig
 - make

Alati za prevođenje za drugu platformu - pregled

- Samostalno pravljenje alata za prevođenje
 - Težak posao
 - Zahteva mnogo vremena da se savlada u potpunosti
- Spemni alati za prevođenje za različite platforme
 - Mogu se pronaći na više lokacija
 - Većina platfomi je podržana
- Alati za pomoć pri generisanju
 - Buildroot i Crosstool
 - Olakšavaju generisanje alata za prevođenje
 - Mogu da generišu i korenske sisteme datoteka
- Korisni materijali vezani za alate za prevođenje
 - http://elinux.org/Tool Chain

Emulatori

qemu - korisnička emulacija

- Korisnička emulacija
 - Može da pokreće programe prevedene za drugu platformu
 - Podržane arhitekture: x86, ppc, arm, sparc, mips, m68k
 - Primer pokretanja BusyBox-a za arm arhitektutu na i386 GNU/Linuksu
 - qemu-arm -L /usr/local/arm/3.3.2 \
 /home/bart/arm/busybox-1.4.1/busybox ls
 - -L: putanja do C biblioteke na odredištu (u ovom slučaju putanja do alata za prevođenje)

- Samo besplatni programi
- SkyEye: http://skyeye.sourceforge.net
 - Emulira nekoliko ARM platformi i može da pokrene nekoliko različitih operativnih sistema (Linux, uClinux...)
- Softgun: http://softgun.sourceforge.net
 - Virtualni ARM sistem sa velikim brojem periferija
 - Pokreće Linux
- SWARM: Softverski ARM arm7 emulator
 - http://www.cl.cam.ac.uk/~mwd24/phd/swarm.html
 - Može da pokreće uClinux

- ColdFire emulator
 - http://www.slicer.ca/coldfire/
 - Može da pokreće uClinux

Emulatori - pregled

- Emulatori sistema
 - Korisni za isporbavanje čitavih sistema, uključujući i kernel
 - qemu: x86, x86_64, am, sparc, ppc, mips
 - SkyEye: nekoliko arm arhitektura
- Korisnički emulatori
 - Korisni za pokretanje i debagovanje korisničkih programa namenjenih drugim arhitekturama
 - qemu: x86, arm, sparc, ppc, mips

Razni alati

- Dostupan u svim GNU/Linuks distribucijama
- Korišćenje
 - chroot <dir> [komanda]
- Izvršava komande sa specijalnim korenskim direktiroijumom
- Standardno korišćenje internet serveri
 - Servisi se izvršavaju u zatvornom chroot okruženju: ukoliko dođe do greške servis ne može da pristupa ostatku sistema, pa ne može ni da ga ugrozi
- Korišćenje za ugrađene sisteme
 - Razvoj i testiranje novog korenskog sistema datoteka na lokalnom računaru
 - Jako lako za korišćenje kada lokalni i ciljni uređaj imaju isti set instrukcija

- Program za serijsku komunikaciju
- Dostupan u svim GNU/Linuks distribucijama
- Mogućnosti (sve se izvršava preko serijske veze):
 - Konzola na udaljenoj platformi
 - Transfer datoteka
 - Kontrola modema i dial-up
 - Konfiguracija serijske veze

```
✓ root@localhost:
File Edit View Terminal Tabs Help
                                 : /dev/ttyUSB0
          Lockfile Location
                                 : /var/lock
            Callin Program
          Callout Program
             Bps/Par/Bits
                                 : 115200 8N1
      F - Hardware Flow Control : No
      G - Software Flow Control : No
         Change which setting?
              Screen and keyboard
              Save setup as dfl
              Save setup as..
              Exit from Minicom
```


Drugi terminal emulatori

- GTKTerm: http://www.jls-info.com/julien/linux/
 - Grafički emulator
 - Jednostavniji i atraktivniji izgled u odnosu na Minicom ali manje mogućnosti
- CuteCom: http://cutecom.sourceforge.net/
 - Grafički emulator
 - Lak za korišćenje za nove korisnike
- GNU Screen: može da se koristi preko serijske veze
 - screen <device> <baudrate>
 - Primer
 - screen /dev/ttyS0 115200

BusyBox

- http://www.busybox.net/
- Većina komandi Unix komandne linije u jednoj izvršnoj datoteci
- Uključuje i web server
- Veličina:
 - ❖ ~ 800 KB (statički povezana sa uClibc)
 - ❖ ~ 1200 KB (statički povezana sa eglibc)
- Lako se konfigurise
- Najbolji izbor za
 - Initramfs/initrd sa kompleksnim skriptama
 - Male i srednje ugrađene sisteme

BusyBox komande

addgroup, adduser, adjtimex, ar, arping, ash, awk, basename, bunzip2, bzcat, cal, cat, chgrp, chmod, chown, chroot, chvt, clear, cmp, cp, cpio, crond, crontab, cut, date, dc, dd, deallocyt, delgroup, deluser, devfsd, df, dirname, dmesg, dos2unix, dpkg, dpkgdeb, du, dumpkmap, dumpleases, echo, egrep, env, expr, false, fbset, fdflush, fdformat, fdisk, fgrep, find, fold, free, freeramdisk, fsck minix, ftpget, ftpput, getopt, getty, grep, gunzip, gzip, halt, hdparm, head, hexdump, hostid, hostname, httpd, hush, hwclock, id, ifconfig, ifdown, ifup, inetd, init, insmod, install, ip, ipaddr, ipcalc, iplink, iproute, iptunnel, kill, killall, klogd, lash, last, length, linuxrc, ln, loadfont, loadkmap, logger, login, logname, logread, losetup, ls, lsmod, makedevs, md5sum, mesg, mkdir, mkfifo, mkfs.minix, mknod, mkswap, mktemp, modprobe, more, mount, msh, mt, mv, nameif, nc, netstat, nslookup, od, openvt, passwd, patch, pidof, ping, ping6, pipe_progress, pivot_root, poweroff, printf, ps, pwd, rdate, readlink, realpath, reboot, renice, reset, rm, rmdir, rmmod, route, rpm, rpm2cpio, run-parts, rx, sed, seq, setkeycodes, sha1sum, sleep, sort, start-stop-daemon, strings, stty, su, sulogin, swapoff, swapon, sync, sysctl, syslogd, tail, tar, tee, telnet, telnetd, test, tftp, time, top, touch, tr, traceroute, true, tty, udhcpc, udhcpd, umount, uname, uncompress, uniq, unix2dos, unzip, uptime, usleep, uudecode, uuencode, vconfig, vi, vlock, watch, watchdog, wc, wget, which, who, whoami, xargs, yes, zcat

Konfiguracija BusyBox-a

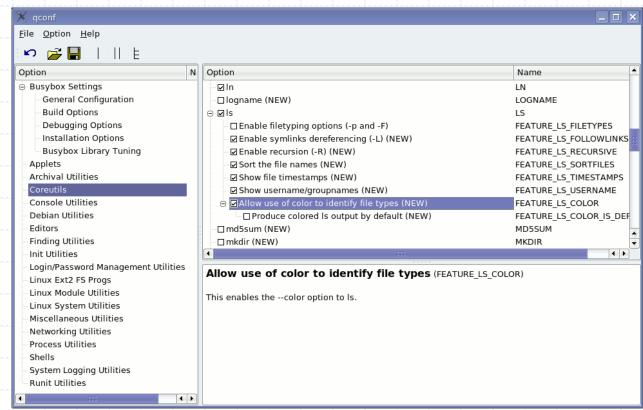
- Najnoviji izvorni kod se može pronaći na http://busybox.net
- Konfiguracija BusyBox-a (stvara .config datoteku)
 - make defconfig
 - Dobra opcija za početak korišćenja BusyBox-a
 - Konfiguriše BusyBox sa svim opcijama za običnog korisnika
 - make allnoconfig
 - Isključuje sve opcije
 - Koristi se kad se traži minimalni skup (posle ove komande se uključe samo opcije koje su potrebne)
 - make xconfig (grafički) ili make menuconfig (tekstualni)
 - Isti alati za konfiguraciju koji se koriste i za Linuks kernel

BusyBox - make xconfig

- Mogu da se biraju
 - komande koje se uključuju
 - opcije komandi i mogućnosti

Prevođenje BusyBox-a

- Ukoliko se prevodi za drugu platformu, potrebno je izabrati odgovarajuću arhitekturu ciljne platforme
 - ❖ ARCH ?= arm
 - CROSS_COMPILE ?= arm-linux-
- Dodati putanju do alata za prevođenje u varijablu okruženja PATH
 - export PATH=/usr/local/arm/3.3.2/bin:\$PATH
- Prevođenje BusyBox-a
 - make
- Instalacija (stvara strukturu direktorijuma u _install sa simboličkim linkovima na busybox izvršnu datoteku)
 - make install
- Posle logovanja mauntuje se slika sistema datoteka (npr. /mnt/rootfs) u ime korenskog korisnika
 - rsync -a _install/ /mnt/rootfs/

Pravljenje novog BusyBox apleta

- Korisno za pravljenje sopstvenih malih izvršnih datoteka
- Mogu da se koriste sve prednosti koje donosi BusyBox
- Dobijaju se manje datoteke nego kada bismo pravili izolovanu izvršnu datoteku
- Koriste se i prednosti koje pruža BusyBox vezane za konfiguraciju i prevođenje za druge platforme
- Licenca aplikacije će morati da bude GPL

Novi BusyBox aplet - readahead primer (1/3)

- Dodate linije u (testirano sa BusyBox verzijom 1.21.1):
- include/applets.src.h:
 IF_READAHEAD(APPLET(readahead, BB_DIR_USR_BIN, BB_SUID_DROP))
- include/usage.src.h:
 #define readahead_trivial_usage \
 "[FILE]... "

 #define readahead_full_usage \
 "Preloads FILE(s) in RAM cache so that subsequent reads for those files do not block on disk I/O."

Novi BusyBox aplet - readahead primer (2/3)

miscutils/Config.src
 config CONFIG_READAHEAD
 bool "readahead"
 default n
 depends on LFS
 help

Preload the given list of files in RAM cache so that subsequent reads on these files will not block on disk I/O.

This applet just calls the readahead(2) system call on each file.

miscutils/Kbuild.src lib-\$(CONFIG_READAHEAD) += readahead.o

Novi BusyBox aplet - readahead primer (3/3)

miscutils/readahead.c

```
* readahead implementation for BusyBox
* Copyright (C) 2006 Michael Opdenacker <michael@free-electrons.com>
* Licensed under GPLv2 or later, see file License in this tarball for details.
#include "busybox.h"
int readahead main(int argc, char **argv)
  FILE *f;
  int retval = EXIT SUCCESS;
  if (argc == 1) bb_show_usage();
  while (*++argv) {
     if ((f = fopen_or_warn(*argv, "r")) != NULL) {
       int r, fd=fileno(f);
       r = readahead(fd, 0, fdlength(fd));
       fclose(f):
       if (r >= 0) continue:
     retval = EXIT FAILURE;
  return retval:
```


- http://www.fefe.de/embutils/
- Razvijen od strane kreatora diet libc
- Mali skup osnovnih komandi za komandnu liniju namenjen ugrađenim sistemima
- Isključivo se prevodi sa diet libc-om i povezuje se statički
- U poređenju sa BusyBox-om manje je rasprostranjen i fale mu neke od osnovnih komandi i mogućnosti
- Postižu se manje veličine izolovanih izvršnih datoteka

http i ssh poslužioci

ssh poslužilac i korisnik dropbear

- http://matt.ucc.asn.au/dropbear/dropbear.html
- Mali memorjski otisak
- Sadrži i korisnika i poslužioca
- Namenjen za ugrađene sisteme
- Veličina
 - 110 KB (statički povezan sa uClibc na i386 arhitekturi)
 - OpenSSH korisnik i poslužilac: oko 1200 KB
- Omogućava
 - Udaljenu konzolu na ciljnoj platformi
 - Kopiranje datoteka na i sa ciljne platforme (scp ili rsync -e ssh)

- http://acme.com/software/thttpd (Tiny/Turbo/Throttling HTTP server)
- Jednostavan
 - implementira HTTP/1.1 minimum
 - jednostavan za konfiguraciju i pokretanje
- Mali
 - Izvršna datoteka 88 KB
- Prenosiv
 - Prevodi se bez problema na većini UNIX zasnovanih operativnih sistema
- Brz
 - Približne brzine kao i veći poslužioci
- Siguran
 - Dizajniran da štiti mašinu od napada

Drugi web poslužioci (1/2)

- BusyBox http poslužilac: http://busybox.net
 - Mali poslužilac (dodaje samo 9 KB veličini BusyBox-a)
 - Dovoljan set mogućnosti za većinu uređaja
 - Licenca: GPL
- Klone: http://koanlogic.com/kl/cont/gb/html/klone.html
 - Mali web poslužilac sa punom funkcionalnošću namenjen ugrađenim sistemima
 - Veličina oko 150 KB
 - Licenca: Dvostruka GPL/Commecial

Drugi web poslužioci (2/2)

- Boa: http://www.boa.org/
 - Dizajniran da bude jednostavan, brz i siguran
 - Za razliku od thttpd ne vodi računa o memorijskom otisku
 - Prilično popularan u ugrađenim sistemima
- lighthttpd: http://lighttpd.net
 - Mali memorijski otisak
 - Dobro podnosi velika opterećenja
 - Može biti koristan u ugrađenim sistemima

U-boot

Priprema slike kernela za U-boot

- U-boot mora da ima dodatne informacije u slici kernela ili initrd-a
- mkimage alat za pripremu slike kernela koji se nalazi u sklopu U-boot izvornog koda
- Pravljenje odgovarajuće slike kernelamake uImage

Priprema slike initrd-a za U-boot

* mkimage

-n initrd \ Ime

-A arm \ Arhitektura

-O linux \ Operativni sistem

-T ramdisk \ Tip

-C gzip \ Kompresija

-d rd-ext2.gz \ Ulazna datoteka

uInitrd Izlazna datoteka

Prevođenje U-boot-a

- Izvorni kod U-boot-a se može preuzeti sa adrese http://www.denx.de/wiki/UBoot
- U direktorijumu sa izvornim kodom U-boot-a
 - Pronaći ime konfiguracije za željenu platformu u direktorijum include/configs (npr. omap1710h3.h)
- Konfiguracija U-boot-a
 - make omap1710h3_config (.h se zameni sa _config)
- Ukoliko je potrebno promeniti alate za prevođenje u Makefile datoteci
 - ifeq (\$(ARCH),arm)
 CROSS_COMPILE = arm-linuxendif
- Prevođenje
 - make

Prevođenje U-boot mkimage-a

- Ukoliko je U-boot već instaliran i potrebno je instalirati samo mkimage
- mkimage je u potpunosti nezavistan od arhitekture i platforme
- Konfigurisati U-boot za bilo koju arhitekturu i platformu
- Prevođenje
 - make
- Instalacija mkimage-a
 - cp tools/mkimage /usr/local/bin/

Konfiguracija tftp-a (1/2)

- Česta pojava u toku razvoja je preuzimanje slike kernela preko mreže
- Instrukcije za xinetd bazirane sisteme
- Insatlirati tftp-server paket ako je potrebno
- Ukloniti disable = yes u datoteci /etv/xinetd.d/tftp
- Kopirati datoteke u /tftpboot/ direktorijum (ili na drugu lokaciju ukoliko je tako navedeno u /etc/xinetd.d/tftp datoteci)
- Može se desiti da mora da se isključi SELinux u /etc/selinux/config datoteci
- Restartovati xinetd/etc/init.d/xinetd restart

Konfiguracija tftp-a (2/2)

- Instrukcije za GNU/Linuks sisteme bazirane na Debian-u
- Instalirati tftpd-hpa paket ako je potrebno
- Postaviti RUN_DAEMON="yes" u datoteci /etc/default/tftpd-hpa
- * Kopirati datoteke u direktorijum /var/lib/tftpboot
- U datoteci /etc/hosts.allow zameniti ALL: ALL@ALL: DENY sa ALL: ALL@ALL: ALLOW
- U datoteci /etc/hosts.deny zakomentarisati ALL : PARANOID
- Restartovati poslužioca
 - /etc/init.d/tftpd-hpa restart

U-boot - terminal

- Povezati ciljnu platformu i lokalni računar serijskom vezom
- Nakon paljenja ploče u serijskoj konzoli bi trebalo da se dobije ovakav (ili sličan) ispis
 - ❖ U-Boot 1.1.2 (Aug 3 2004 17:31:20)

RAM Configuration:

Bank #0: 00000000 8 MB

Flash: 2 MB

In: serial

Out: serial

Err: serial

u-boot #

U-boot - Informacije o ploči

- u-boot # bdinfo DRAM bank = 0x00000000
 - -> start = 0x00000000
 - -> size = 0x00800000
 - ethaddr = 00:40:95:36:35:33
 - $ip_addr = 10.0.0.11$
 - baudrate = 19200 bps

U-boot - Varijable okruženja (1/2)

u-boot # printenv baudrate=19200 ethaddr=00:40:95:36:35:33 Podešavanja mreže netmask=255.255.255.0 za TFTP ipaddr=10.0.0.11 i NFS serverip=10.0.0.1 stdin=serial stdout=serial stderr=serial u-boot # setenv serverip 10.0.0.2 u-boot # printenv serverip serverip=10.0.0.2

U-boot - Varijable okruženja (2/2)

- Varijable okruženja mogu biti trajno sačuvane sa komandom saveenv
- Može se čak napraviti i mala šel skripta u varijabli okruženja
 - setenv myscript 'tftp 0x21400000 uImage; bootm 0x21400000'
- Ovakva skripta se može pokrenuti sa
 - run myscript
- Složenije skripte zahtevaju posebne datoteke za skripte koje se obrađuju sa mkimage-om

U-boot - Mrežne komande

u-boot # tftp 8000 u-boot.bin From server 10.0.0.1; our IP address is 10.0.0.11 Filename 'u-boot.bin'.

Load address: 0x8000

Loading: #####################

done

Bytes transferred = 95032 (17338 hex)

Adresa i veličina prenešene datoteke se čuvaju u varijablama okruženja fileaddr i filesize

U-boot - Rad sa SD karticom (1/3)

- Izlistavanje svih particija
 - mmc part
- Izlistavanje sadrzaja particije
 - Za ext4 particije
 - ext41s mmc 0:
broj particije>
 - Za fat particije
 - fatls mmc 0:
broj particije>
- Upis na postojeću particiju

U-boot - Rad sa SD karticom (2/3)

- Čitanje sa particije u RAM memoriju
 - Za ext4 particije

ext4load mmc 0:

broj particije> <adresa u memoriji na koju učitavamo> <ime datoteke> <broj bajta koliko iščitavamo> (broj bajta i adresa se unose u hexa obliku uvek)

Za fat particije

fatload mmc 0:
broj particije> <adresa u memoriji na koju učitavamo> <ime datoteke> <broj bajta koliko iščitavamo>

U-boot - Rad sa SD karticom (3/3)

- Prženje image-a particije
 - učitati image preko tftp na neku adresu X (po zavrsenom preuzimanju ispiše se veličina datoteke Y)
 - izlistati particije i videti gde počinje particija koju hoćemo da pržimo - Z (adrese su prikazane u decimalnom obliku, a posle ih koristimo u hex)
 - Komanda za prženje

mmc write <X> <Z u hexa obliku)> <Y u hexa
obliku izrazena kroz broj blokova od 512
bajta>

Komande za pokretanje kernela

- Podešavanje parametara kernela pri pokretanju
 - u-boot # setenv bootargs mem=64M \
 console=ttyS0,115200 init=/sbin/init \
 root=/dev/mtdblock0
- Pokretanje kernela sa date adrese (RAM)
 - ❖ bootz 0x01000000 0x02000000

Korisni linkovi

- U-boot stranica:
 - http://www.denx.de/wiki/UBoot/WebHome
- Lep pregled U-boot-a:
 - http://linuxdevices.com/articles/AT5085702347.html
- U-boot priručnik:
 - http://www.denx.de/wiki/view/DULG/UBoot